

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ-ΠΑΣΣΑ

Η ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΧΑΜΚΩΣ

‘Η ώραιάς χήρα τοῦ Βελή Μπένη καὶ δὲ φραστής της. Χόμικα καὶ Χαϊνίτσα στὰ χέρια τῶν Γαρδικιωτῶν. ‘Ο τρομερὸς θάνατος τοῦ Τσαουνής - Πρίφτη. ‘Η διαδήκη τῆς Χάμικας καὶ δὲ Αἴγαλ Πασσάς. Σί καὶ ἀδελφοί καὶ δὲ φρικτές ὥρκος τους πάνω ἀπ’ τὸ σῶμα τῆς μητέρας των. Μιὸς τραγωδίας μέσα στὸ Χάνι της Βουβάλας. ‘Ο ρέλος τοῦ Θανάση Βάγια. Αἴμα ! Αἴμα ! Αἴμα Καὶ ή κευκούριστας σκύψεον...

Στήν ιστορία τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ διου πολλὰ πρόσωπα παίρονυν τραγικὸν χῶμα ὡρδόλος τῆς Χάμκων, τῆς μετέποντος τοῦ Ἀλῆ, δὲν ὑπῆρχε μικρός. Ἡ πολυμήχανη αὐτὴ γυναικά χήρα θεύ Βελή Μπένεβρηνγκοντης τὸ σπίτι της μὲ στιβαρῷ χέρᾳ, καὶ ἀνάθροε τὰ παιδιά της μὲ τὸ ἐκδικητικὸν ἔκεινο καὶ τολμηρὸν πνεῦμα ποὺ φανερώνεται σὲ όλες τις μετέπονται πρόξεις του Τιγράνη τῆς Ήπειρου Ἀλῆ.
"Υάνισα δέντρον εἶναι", Ήπειρος πολὺ θυμοκαταρράκτης καὶ

‘Η Χάμαξ ἔχοντες νέα. “Ήταν πολλή ώμωνηρη, ἀλλὰ και ἀκόλαστη. ‘Ο ἀείμνησθ. ος ποιητής Κρυστάλλης ἀπέκλαψε δις σε ψώζονται ἀκόμη στὸ τόπο μου τὸν Ἀλβανικὸν λαοῦ ἐρωτικὰ τραγουδία ἀναφέροντας στὸν αἰσχρὸ βίο τῆς μητρὸς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. ‘Ο κυριατερὸς ἔρωμένος τῆς ήταν δοκιμασία της Χαμαϊβίτης Τασούς Ποιήτρης, τὸν δοποὶν ὄγρότερον ὁ Ἀλῆς—δταν ἔμαθε τὶς ἔνοχες σχέσεις τῆς μητέρας του μαζὶ του—ἐνθανάτως με βασανιστήρια. ‘Ο Τασούς Ποιήτρης διτελέσθη ἐπιταπτάντης τῶν πετράμανταν τῆς ὁδαίας χήρας, καὶ δηδοκάς τον ὑπηγόρευε δολοφονίες καὶ ἀρπαγές ξενῶν περιοικισμῶν. Οἱ Ὁθωμανοὶ τοῦ Γαρδικίου, ποὺ είχαν ὑποστεῖ πολλὲς ζημιές ἀπὸ τὸ ἀνόσιο αὐτὸ ζευγάρι και τοὺς ἀνθρώπους τους, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθοῦν.

‘Η Χάμικων τὴν ἑποχὴν ἐκείνην κατοικοῦσα στὸ Χάρμοβο, μὲ τὴν κόρην τῆς Χαῖντου, (νεωτέρα κόρη καὶ ὥραιά ἐπίσσως), καὶ τὸ γυναικεῖον τὸν Ἀλῆ. Μιὰ νύχτα λοιπὸν τοῦ Αὐγύστουν 179° διοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Γαρδικιού ἔξεστρατεύουσαν ἐναντίον τῆς... Χάμικως, ἑκύπλωσαν τὸ σπίτι της, ἐσκόπισαν τοὺς ἔνθρωπούς της καὶ πιάσαντας αἰχμάλωτος μάννα καὶ κόρην. ‘Ο Αλῆς ἐτυχεῖ κείνη τὴν νύχταν νά βούσκεται στὰ χτημάτα τους. Οἱ ἐπιδομοὶ, ἀφοῦ ἐκαψαν τὸ σπίτι τοῦ, διέλες τὶς ἀπόδημες τῆς Χάμικως, ἐπήκριαν αὐτὴν καὶ τὴ κόρην τηροῦσαν θυμαριθεντικά σταλάβεις στὸ Γαρδίκι.

Ἐκεὶ τις ὑπέβιλαν σὲ χίλιους ἔξεντελισμούς.
Τις ἐβγαλαν τὸ γιασομάρι ἀπό τὸ πρόσωπο, καὶ
ὅταν ἡ Χάμψα μὲ δάκρυα τοὺς παρακαλοῦσε
νὰ μὴ τῆς κάνουν τὴν ἕχατί αὐτῇ βριστά γιά
μιά. Οὐθωμανδος, οἱ Γαρδικιώτες ἐμπαικτικῶς
της ἔδωσαν ἔνα κόσκινο γάντι να σκεπάσῃ τὴν
δύψι της. Ἐπειτα ἐβαλαν αλήρῳ καὶ ἐμοίρασαν
τα πράγματα της.

Λίγες έβδομάδες μετά τά γεγονότα αυτά, ένας γέρος Γαρδικιώτης, δ Χατζή Αγάς, κινηθείς σε συμπλέγμα, άπο τά δεινοπαθηματά τους, κατώθωσε νά τις έλευθεροτάτη έν την υπότοξη, κρυφά. Οι Γαρδικιώτες έδικτον μενούν έκαψαν ζωντανό το Χατζή Αγά, άλλα ή Χάμκω και ή Χαϊνίτσα ήταν έλευθεροι πά, σε άσφαλτο μέρος, στο χωρό Γκαιάτες. «Έκει, με τὸν καιό, ή Χάμκω κατώθωσεν ἡ ἀποκτήση ἐπιρροή, νά κτιστού ποργονές και γ' ἀνάθεψη τὰ παιδά της μὲ τὸ αἰσθημα τῆς έκδικησεως, ποὺ είλε γίνει πάλι δύ μόνος σκοπος της ζωῆς της...

^Ο Αλλος είχε και δυό ἀδελφούς ἐτέροισιν αλεῖς, τὸν Ἰσματόν και τὸν Ταχήον. Ή Χαμάκη θελοντας νὰ σφετερισθῇ την πατοϊκή περιουσία τῶν πρωγούνων της αὐτῶν, συμφωνεῖ μὲ τὸν Ἀλλο και τους δηλητηριάζει. Στο μεταξύ, ο Ἀλλος εἶχε γίνει ἀνερας, ληπτής στὸ βουνά, μὲ τὴ συμμορία του και τὸ ἀρχιγενὸν τῶν σφυγέων του τὸν ἄγνωτατο Ἰσούρη Ἀράπη. Ή συμμορία ἔζηρε πάλι τὸ Τεπέλινον, πουλορεκτὴ τὴ Μονή Τριμιτῶν, σκοτώνει τοὺς τελευτικούς μέρους Χαμοβίτες και πάινε αἰχμαλώτο τὸ ἄστιο Τσαούς Πριφτην. Είχε νὰ κανονίσει ἔναν παλιό λογαριασμό μαζὶ του, δῶς υπῆρχε ἀπὸ δοσεις διαβάσαστε παραπάνω. Οι εισούσοις γνωψεις σχετικές μὲ τὸ μαρτύριο τοῦ Ποισθίου :

«Διαπεράσας δὲ αὐτὸν ἡ Ἰούσην Ἀράπης εἰς σούβλαν ὡς κρούι, ἔψησε
ζῶντα ἐτί περὶ πυγᾶς ἀδειώνεις, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Μοραστηρίου, καὶ παρε-
τά αἱμόφορτα τῶν συμπλοκῶν των πτώματα, ἐπὶ παρουσίᾳ παντούς εκείνο-
τοῦ αἵματος στήθους τῶν Κανυβάλων...»

τον αριθμόν, στόχους των Καπηλώνων...!

Στό μεταξύ, ή Χάικου έχει πεθάνει, άφησε δύμως ίδιοχειρι θια
θήκη «ενήγ και κατάρα» στα γυνού της νά έκδικηθη τούς Γαρδικιών
τες για την προσβολή ποιύ πον της έκαναν. «Οταν ο Άλης έτρεξε κοντά
στο κρεβάτι της έτιομπλαντέστη μάνας του, την ένδρηκε με παμένη
άλλ' ή Χαίνιτσα του έδωσε νά διαβάσῃ τή διαδήκ ι και τού έπα-
νέλιας τά τελευταία της λόγια. 'Ο Άλης και ή Χαίνιτσα δώπαν
τά χέριμ επάνω από το πτώμα της μάνας τους και ωρίστηκαν ορκι-
φωκιτής κρήτησης!...

Περάσαντες κάμπος χρόνια, 'Ο Άλης; είνε τωρα «Ρούμελη Βαλεστή», και σ' ορατός του, από Τούρκους, 'Αλβινούς και Χριστιανούς, με τό περιβόητο Θανάση Βάγια, υποδούλωνει φαγδαίως δλη την 'Ηπειρο, φτάνει και στο δρόμο Ηρακλείου και τό περιφοριόν την αέρα σε τανάλια. Ο Γαρδινιώτες μάρνανται άπελποι μέναντι

Τὴν ἐποχὴν ἡ Χαῖνιτσα ἦταν γιὰ δευτερον φορά χήρα. «Υστεῖον τὸν ὑπάντα τοῦ δευτέρου συζύγου της Σουλεϊμάνη, τοῦ δολοφόνου τοῦ ἀδελφοῦ του και πρώτων συζύγων της Ἀλῆ, ή Χαῖνιτσα ζοῦσε στὸ Διμπόχοβο, κλεισμένη στὸ μέγαρο της. «Ηταν λίγος καιρός που τῆς είληξ πενθάνει μονάρχιβος της γυνιώς Ἀδίν Μπέη και ἡ Χαῖνιτσα, είληξ πάθει νευρική διαταράσσει ἀπὸ τὴ ληπτὴ της. «Απομακρυσμένη ἀπὸ τὸν κόσμο είληξ ἀποθητισθεῖ. Μόλις ἔμαθε τὰ γεγονότα τινῦ πνευθυμιάει τὸν δρόπο του : «Δεπίδι στοὺς Γαρδικιῶτες».

Τὴν ἀλλήλην μέρα, στιφος 'Αλβανῶν ὁδηγεῖ στὸν 'Αλῆ Πασσᾶ, ὁ-
λον τὸν ἀρσενικὸν πληθυμό τῆς κωμῆς, ἀπὸ τοῦ παιδῶν μέχρι
τῶν γερόντων. Μὲ τὴν ἀμφιβολίην στὴν ψυχὴν, μὲ δάκρυα στὰ μά-
τια οἱ Γαρδικιώτες ἀφήνουν τὸν τόπο τῆς γεννήσεώς τους καὶ πη-
γανιώντες ἀνάμεσα στὶς λόγχες. Πίσω τους κλαίει ἡ μητέρες τοντούς
καὶ ὑγιαντείς τους, εἶνε σπαραγμὸς καρδιᾶς νά τις ἀκούει. 'Αραγε
θὰ τοὺς ἔσαναιδον;

Ο Αλής, δύνα τοὺς παρούσαίς με προστά του, τοὺς δέχτηκεν μὲ φιλοφρόνη καὶ μετὸν ἐπέλληξε μαλακὰ «γὰ τὶς αὐτὸς τοὺς» δῆπας τὶς ἔχαρακτήρισε. Τοὺς εἶπε δώμας ὅτι ἀπὸ μαρκωθυμιάς θὰ τοὺς ὄμινηστενή σλους καὶ θὰ τοὺς ἔναντειλῇ στὰ σπίτια τους στὸ ἔζης δὲ θὰ ἔχουν καὶ τὴν προστασία του. «Ἐπειτα, τοὺς διέταξε νὰ διανυκτερεύσουν στὸ λιγόνεμο Χάνι τῆς Βουβιάλας. Ἐφτάκοσιοι ήταν οἱ κλεισθύντες μέσα στὴν εὐδύχωρη αὐτὴν μάντρην τῆς δόπιας ή πόρτας ἐξελέστηκαν διέμεστοι ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τοῦ Αλῆ. Οἱ τοῖχοι τῆς μάνδρας δέν ήσαν πολὺ ψηλότεροι ἀπὸ τὸ ἀνάστημα ὄνδρος.

Αμα γίνηκε τοῦτο, ὁ Αλῆς, ἀφοῦ τὸ μέγαρο τῆς ἀδελφῆς τοῦ καὶ ἀκολουθουμένος ἀπὸ πολυάριθμους σωματοφύλακες ἐπῆγε στὸ Χάνι. «Ηταν η μέρος Παρασκευήν, 15 Μαρτίου 1812, κατὰ τὸ δεῖλιν.

Ο Τύναννος ἐγέλασε πρῶτα τοὺς Μερδίτες τους καὶ τοὺς διετάξει νὰ μπούν στὴν μάντρα καὶ νὰ τούνται σφάξουν δόλους. Οἱ περιήραντοι αὐτοῖς Αρβανίτες μὲ δάγκωτης ἀρνίθηκαν νὰ θανατώσουν ἀδύντως τους ἀνθρώπους. Ἐπίστης τοῦ ίδιο είλαν καὶ οἱ ἀλλοί σωματοφύλακές του, οἱ Μουσουλμάνοι. Ο 'Αλῆς ἔγινε ἔξι φρενῶν καὶ ή ὄργη τοῦ θὰ ἔποισε στὴν γρια, στα τὴν κορύφη ἐξείνη στημένη παρουσιάστηκεν ὁ ἀποτρόπαιος Θανάστης Βαγιας καὶ ἐποδέινειν αὐτὸς μὲ τοὺς ὅπλοις φόρους τον νὰ ἐκτελέσουν τὴν σωμαγή τῶν Γαρδικιώτων.

φαγή των Ερυθρούς.

— «Αφειδό, μπέρο μ' Θανάση! έφωναξε ό 'Αληξης νθουσιασμένος. Και άπεισως άνεβηκε πρώτος σ' ένα ψηφαία και—δύος δ' Κάρολος κατά τή νύχτα τοι Αγιου Βαρδούλαμπου— έδωσε τό σύνθημα της παγής. Φωναξε άβαντίκια :

— Βράς! (χτυπάτε), καὶ ἀδειαστε τις δυὸς πιστότελες του κατέπειν στοὺς λίθαιμοντας. 'Ο Βάγιας καὶ οἱ όπλοφόροι του ὅμησαν τότε, ἐσκαρφάλωσαν πλευρές πλευρές τῆς μάντρας καὶ ἀρχίσαν συνεχεῖς καὶ κατὰ ήδιναν στὸ Βάγια καὶ στὸν βοηθόνα του. Τέλος καὶ οἱ ἄλλοι σπαγεῖς ἔβγαλαν τὰ σπανιά τους, ἐπέτειοι καὶ ἀπετελειωσαν τὴν ἐπιζήσαντας. Μιὰ ὀλόκληρη φρικὴ ἦταν ἀνθρώπωντον. Οἱ δυστυχισμένοι λαγαγιά, ἐφώναζαν, ἵτετανεν, ἐμούγγυριζαν, ἀλλοι προσαλτάρουν ἔξω καὶ νὰ φύγουν, ἀλλοι επιταπανοῦν λιθούν ἀλλὰ τελος ἔπειταν σκοτωμένοι. 'Ανεκδίηγητες φρδιες σκονές ἐπακολούθησαν. Ο γυνός ἐφετε πλάγια καὶ ὁ ἀδερφός στὸν ἀδερφό. Οὗτε ἔνας δὲ μπόρεσε νεοι, ποὺ ὡ κίνδυνος του θάνατον είχε δεκαπλάσια μέρις τους, κατώθυσαν νὰ σκαρφαλώσουν στὸ τοίχον τοῦ καὶ νὰ πέσουν στὰ πόδια του 'Αλῆ, ζητούντες καὶ αὐτοὶ κατὰ διαταγὴν του ἀπεκεφαλίσθησαν. Μέσα σε ματένα δὲν ἐμειναν πιὰ παρὰ πτώματα σωριστά ἐπάνω στὸ ἄλλο πλέοντα στα αἰώνα τους...

Τὴν ἄλλη μέρα, ἐπάνω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς μάντρας, ἐποπθετήσθη μιὰ πλάκα φερουσα Τουρκιστὶ καὶ Ἐλληνιστὶ ἐπιγραφῇ σὲ στίχον ποὺ ἔτελεσινες μὲ τὰ λόγια αὐτά :

«Ἐίδε τὸ νῦν χαῖδην ἔτοι πάντες οἱ ἔνθιστοι τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἀλί !

Είναι να ξανουν ετοι πάντες οι εξήντα της οικογένειας του 'Αλη;

'Αλλ' Η Χαϊνίτσα θηβελε και τη δική της προσωπική έκδικησης
'Εστειλε λαϊτούν απόλογρους στο Γαρδίκι, οι δύοτοι έμαζεψαν δλες
τις γυναίκες και τις παρθένες, έκαψαν τό γωιόν και ώδηνην παν

